

Landschap in Biokovo

Gereedmaken van de vallen

Resultaten van het zomerkamp 2011 van de Veldwerkgroep

Sisavci u Hrvatska (Zoogdieren in Kroatië)

Een zomerkamp van de Veldwerkgroep heeft altijd veel te maken met het betreden van oude, verlaten huizen en boerderijen, rondwaden in beken en rivieren onder oude bruggen, toestemming regelen voor het betreden van oude kerkzolders, de nacht buiten doorbrengen in moeilijke en ontoegankelijke gebieden, steeds weer stoppen en terugrijden bij vermeende verkeerslachtoffers langs wegen en op zoek zijn naar uilen om braakballen te kunnen verzamelen. Activiteiten die je normaal niet zo snel zou ondernemen maar die essentieel zijn om een onbekend gebied op zoogdieren te inventariseren.

Kees Mostert & Eric Thomassen

Van 26 juli tot en met 5 augustus 2011 organiseerde de Veldwerkgroep van de Zoogdierverseniging een zomerkamp in Kroatië. We kwamen terecht in een voormalig schoolgebouw in het dorpje Gornja Podgora, op de zuidflank van het Biokovo gebergte in het zuiden van Dalmatië. Een smalle strook mediterrane kust langs een hoog opgaand, rotsachtig berggebied. Het onderzoeksgebied omvatte het natuurpark Biokovo en de omgeving daarvan. Biokovo staat op de lijst om Natura 2000-gebied te worden zodra Kroatië EU-lidstaat wordt. Doel van het kamp was om in het gebied te inventariseren op het voorkomen van zoogdieren en kennis uit te wisselen met de zoogdierkenners van Kroatië. Al met al werd de aanwezigheid van ten minste 30

soorten zoogdieren aangetoond. Twaalf soorten daarvan komen voor op de Rode Lijst van Kroatië.

Lokale specialiteit Inloopvallen werden op grote schaal uitgezet in verschillende landschapstypen. De meeste vallen werden op grote hoogte tussen de rotsen in de bergen uitgezet, met vooral als doel om enkele specifieke soorten te vangen. De meest interessante soort die werd gevangen, was zonder de twijfel de bergmuis of Balkansneeuwmuis *Dinaromys bogdanovi*, waarvan twee exemplaren werden gevangen. Verder werden hier vooral bosmuizen gevangen, evenals enkele tuinspitsmuizen en ook een eikelmuis. In een paar olijfboomgaarden in de omgeving van

Podgora (langs de kust) werd met inloopvallen en bekervallen vooral ingezet op het voorkomen van de wimperspitsmuis. Hier werden alleen tuinspitsmuizen gevangen. De vallen die in de bomen werden geplaatst (de zogenoemde boomvallen) leverden een groot aantal vangsten van de relmuis op - een soort die ook op veel andere plaatsen werd gehoord of gezien, zelfs in de bomen direct bij ons onderkomen.

Er werden allerlei mogelijkheden onderzocht om aan braakballen van uilen en roofvogels te komen. Dit bleek echter niet mee te vallen in de omgeving van Biokovo. Het aantal roofvogels en uilen in de ruime omgeving bleek beperkt en de meeste soorten eten vooral insecten en nauwelijks

kleine zoogdieren. Uiteindelijk werden enkele moeilijk te bereiken rotswanden bezocht waar oehoe's zouden huizen. Op twee plaatsen werden wat schedelresten verzameld, die vooral van relmuizen afkomstig bleken. Er werden ook schedelresten van bruine rat, eikelmuis en oostelijke egel gevonden.

Op zoek naar water De vleermuizen werden vooral in beeld gebracht door in de avond mistnetten te plaatsen bij de schaarse plekken met water in dit verder erg droge kalksteengebied. Daarnaast werden overdag op grote schaal oude verlaten gebouwen, huizen, kerkgebouwen en andere onderkomens bezocht om kraamkolonies en andere verblijfplaatsen te vinden. Met behulp van bat-detectors werden foeragerende dieren in kaart gebracht en (voor zover mogelijk) gedetermineerd. Er werden op deze manieren 13 soorten vleermuizen vastgesteld. Geluidsopnamen van drie andere vleermuissoorten moet nog nader worden onderzocht en bevestigd (franjestartaar, Kuhls dwergvleermuis en grote rosse vleermuis). In de vroege avond waren overal foeragerende Savi's dwergvleermuizen zichtbaar en hoorbaar die overal en nergens vandaan leken te komen. De foeragerende dieren waren met een verrekijker tot hoog in de bergen zichtbaar. Het bleek ook verreweg de meest gevangen soort tijdens de mistnet-sessies. Later in de avond volgden tientallen bulvleermuizen, die vanuit de bergtoppen naar lager gelegen delen vlogen om er te foerageren. Deze soort werd in de mistnetten echter niet gevangen. Door het plaatsen van mistnetten bij schaarse waterpoelen en waterbakken bij

gebouwen en oude molens werd de aanwezigheid van zes soorten vleermuizen vastgesteld. Naast de ongewoon hoge aantallen van Savi's dwergvleermuizen waren vooral de vangsten van een aantal Balkangrootoorvleermuizen en steppebaardvleermuizen opmerkelijk. Bezoeken aan oude huizen en gebouwen leverde vooral verblijfplaatsen op van zowel kleine als grote hoefijzerneuzen. In een oude olijfoliemolen op 300 meter van onze kampverblijfplaats werd een kolonie van ca. 100 kleine hoefijzerneuzen gevonden.

Candid camera Ook dit jaar werd weer volop gebruik gemaakt van camera-vallen. Op acht verschillende plaatsen werden cameravallen opgehangen, onder andere in beukenbos hoog in de bergen en in een olijboomgaard vlakbij het onderkomen. De grootste verrassing hierbij was een wilde kat die hoog in de bergen door een cameraval betrappt werd. De aanwezigheid van deze soort werd vermoed door de beheerders van het natuurpark, maar was tot nog toe onzeker. Verder werden boommarter, relmuis, vos, das en wild zwijn op de foto gezet.

Naast de zoogdieren werd ook uitgebreid aandacht besteed aan andere dieregroepen. Zo werden er 50 vogelsoorten waargenomen, waaronder Europese steenpatrijs, slangenantend en rotsklever. Ook werden waarnemingen van 40 soorten dagvlinders en 15 soorten libellen genoteerd.

In onderstaande tabel is een selectie van de meest opmerkelijke zoogdiersoorten weergegeven. Voor een compleet overzicht wordt verwezen naar de website van de Veldwerkgroep.

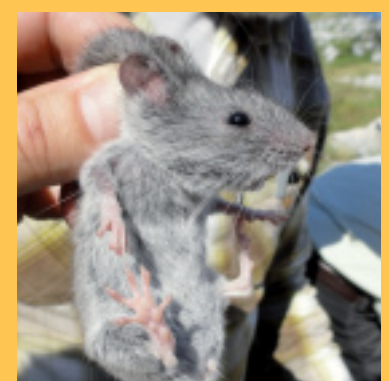
Gems

Er wordt jaarlijks één zomerkamp in het buitenland (Europa) georganiseerd door de veldwerkgroep. Dat gaat altijd in samenwerking met zoogdierexperts uit het land zelf en met mensen die lokaal in het betreffende gebied actief zijn. Tijdens deze zomerkampen wordt de directe omgeving van de kamplocatie geïnventariseerd op alle daar voorkomende soorten zoogdieren. In de avond worden er vleermuizen geluisterd en gevangen, wordt er met lampen

Balkangrootoorvleermuis

gekeken naar roof- en hoefdieren in het vrije veld. In de ochtendschemer worden er vleermuiskolonies gezocht. Om de 6 uur worden de life traps pitfalls gecontroleerd waarmee woel- spits- slaap- en ware muizen worden gevangen. Vervallen huizen, schuurtjes, kerkzolders worden gecontroleerd op vleermuizen en braakballen van uilen. Iedereen is ingedeeld in een ploeg die gedurende één etmaal verantwoordelijk is voor het controleren van de uitstaande vallen. Bovendien wordt iedereen ingeroosterd voor het zoeken van vleermuiskolonies in de ochtendschemer.

Balkansneeuwmuis

Soort	zicht	vangst	vondst	sporen	batdetector	braakbal	cameraval
Oostelijke egel			x	x		x	
Tuinspitsmuis		x	x				
Bergmuis of Balkansneeuwmuis		x					
Eikelmuis		x				x	
Relmuis	x	x	x	x		x	x
Boommarter				x			x
Wilde kat							x
Gems	x						
Grote hoefijzerneus	x				x		
Kleine hoefijzerneus	x	x		x	x		
Vale vleermuis		x	x		x		
Steppebaardvleermuis		x			x		
Schreibers vleermuis					x		
Ingekorven vleermuis		x					
Kleine dwergvleermuis					x		
Savi's dwergvleermuis		x	x		x		
Bulvleermuis	x				x		
Balkangrootoorvleermuis		x			x		

Tabel 1 Selectie van aangetroffen zoogdieren in Biokovo en omgeving/Kroatië.

Verder werden er op het kamp 90 vogelsoorten, 6 soorten amfibieën, 10 soorten reptielen, 43 dagvlinders en 18 libellen gezien.